

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
իրաւաւորութիւնը բաժին 2 կոպեկ.
Տէլէֆոն № 253.

ՀԱՄԱՐԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՅՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅ 1898 ԹԻՒԱՅՆԻ

ՄՇԱԿ

(26-րդ ՏԱՐԻ)

ԻՐԱՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԴՐԻ

ՓԵՏՐՎԱՐԻՑ «ՄՇԱԿ» ՀԱՐԱՐԱՐԱՎՈՐՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՕՐ ԲԱՅԻ ՏՕՆ ԵՒ ՏՕՆԵՐԻՆ ՅԱՋՈՐԻ

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տան և մէկ և տան ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:

«ՄՇԱԿ» գրվել կարելի է ԽՐԱԳՐԱՆԱԿԱՆ (Բաղադրույալ և Բարձրակարգ փողոցների անկիւն):
Կայտարարութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելու, պէտք է գիտնել հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, редакция „МШАКЪ“, իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien „MSCHAK“.

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով:
Բաժին վճարվում է 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՐՈՒՄ

Ռուսաստանի առաջարկութեան հակառակորդները. Ինչպէս չէ աշուղտում. Ներքին ՏԵՍՈՒՐԻՆ. Մատենագրութիւն. Երկարաժողով հարցը նամակում. Նամակ Բաղրուից. Նամակներ Խմբագրութեան. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրերը. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒՐԻՆ. Նամակ Թիֆլիսից. Նամակ Կիւրաքից. ՆԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. ՀԱՆՈՒԳԻՐՆԵՐ. ԲՈՐՍՍԱ. ՏԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ. Մեր թարգմանական գրականութիւնից.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԱՆ ՀԱՎԱՌԱՎՈՐՈՒՄ

Ռուսաստանի առաջարկութիւնը՝ լուծանք արքայադէր Գեորգիին Կրեմլի ընդհանուր նահանգապետ նշանակելու մասին, եւրոպական մամուլի մէջ լարուցել է ահագին վէճ: Այդ առաջարկութեան դէմ բերված առաջարկութիւններից մէկն էլ այն է, թէ

Կրեմլի համար մի արքայազն ընդհանուր նահանգապետ նշանակելու կարող է պրէստիճեմ լինել և թիւրքաց Հայաստանի համար: Եթէ սուլթանը ընդունի Ռուսաստանի առաջարկութիւնը, առում են գերմանական լրագրողները, վաղը, նոյն Ռուսաստանը, հայոց հարցը լուծելու համար, կառավարի գործադրել նոյն եղանակը, որով լուծվեց կրեմլական հարցը, այն է, կառավարի հայկական նահանգների համար ևս ընտրել մի քրիստոնեայ ընդհանուր-նահանգապետ և նրան յանձնել ընթերցանի գործադրելը Հայաստանում:

Ռուսաստանը գեռ աղպիսի հարց չէ դրել, այլ, ինչպէս կարելի է եզրակացնել «Nord» կիսապաշտօնական լրագրի հարցը չարտասանի իր ներկայութեամբ իր լաւ բարեկամների մասին: Խօսակցութիւն Անայի, Սօֆիայի և Սմբատեանի մէջ. զաղախարական անցնելով քաղցր յիշողութիւններ—գեղարուեստաբեր ընկերութեան գրականական-բարձրական երկկողմանի, կիրաւորապէս ընթերցանութիւնների և զրոյցների մասին, Արմենեանի մասին, որին Անան համոզել է թողնել համալսարանը և մտնել կոնսերվատորիա և յետոյ գնալ արտասահման երգեցողութեան մէջ կատարելագործվելու համար: Երազեանի և զօգանի խօսակցութիւնից երևում է, որ Անան սիրելի է եղել Արմենեանին և իր կամքի հակառակ է ամուսնացել Երազեանի հետ: Վերջը՝ անսխալ խօսակցութիւն Անայի և Երազեանի մէջ: Դրաման սկսվում է:

Նրբորդ գործողութիւնը՝ 2 ամսից յետոյ՝ Երազեանի տանը, մենախօսութիւն Անանայի՝ իր հոգեկան տանջանքների մասին. առաւօտեան ժամի 10-ին գալիս է ամուսնը ամբողջ գիշերը տեղի քեֆից յետոյ. անսխալ խօսակցութիւն: Անան յիշում է թէ ինչպէս մայրը աւուսնացրեց իրան այդ ատելի մարդու հետ. «Ինձ ամուսնացրեց, բացակաւոր է նա, որքան անարդարեան, որքան վերաբերւում են այդ երկու բառը մի կնոջ համար: Դալիս է Սօֆիան, պատմում է նախնիների օրվայ կոնցերտի մասին, ապա գալիս է bon vivant ամուսնի ծաղաւտանը, Արգամեանների ազգականը. Երազեանի հետ առանձին խօսում են գիշերվայ քեֆի ու այդ քեֆին մասնակցող թեթեւ բարձր տեղ գեղեցկուհիների մասին և յայտնում են իրանց profession de foi-ն կանանց մասին: Դալիս է Անայի մայրը. խօսակցութիւն Սօֆիայի հետ. մայրը նրան էլ և ուղում գալուստարեցնելը՝ աղօղ ամուսնութեամբ, Սօֆիան վճռական կերպով յայտնում է,

նում, որ վերջ է վերջոյ Ռուսաստանը և արևելեան խնդրում նրա հետ համերաշխ մեծ պետութիւնները, ուրեմն Ֆրանսիան, Անգլիան և Իտալիան ստիպված պէտք է լինեն հայոց հարցը կրեմլական եղանակով լուծելու առաջարկութիւնն անել:

Դուցէ դա միակ ելքն է: Չը մոռանանք, որ Ռուսաստանը գիմեց այդ առաջարկութեան միայն այն ժամանակ, երբ բոլոր միջոցները՝ վերջ դնելու Կրեմլի սարսափելի վիճակին և խաղաղացնելու կոչին, սպառվեցին, երբ նա համոզվեց, որ Թիւրքիան երբէք ինքնաշօթար կերպով չի կատարի տարիներ ընթացքում շտապած իր խտտումները: Եթէ գերմանական մամուլը զոնում է Ռուսաստանի առաջարկած միջոցը վտանգաւոր թէ Թիւրքիայի, և թէ Գերմանիայի շահերի համար, թող նա ցոյց տալ մի ուրիշ ելք՝ ինչպէս Կրեմլի, այնպէս և արևելեան հարցի միւս կէտերը վճռելու համար, որովհետեւ մինչև այժմ փորձած հարկերաւոր միջոցները ոչ մի լաւ հետևանքի չը հասցրին: Սակայն դժուար թէ մի ուրիշ միջոց ցոյց տալ կարողանալ գերմանական խելօք գիպլօմատիան, որը հանդէս է գալիս իբրև գիմադրող ոյժ Ռուսաստանի և Անգլիայի ծրագրին:

ԻՆՁՈՒՆ ԶԵ ԱՋՈՂՎՈՐՄ

Ներկայումս մի քանի պաշտօնական յանձնաժողովներ զբաղված են այն հարցով թէ կառավարութիւնը ինչ եղանակով կարող է օգնել ժողովրդի մեծամասնութեան կարիքներին այն դէպքերում, երբ կան ազատ հողեր կապալով տալու համար և կամ անտառների շահագործելու համար: Կառավարութիւնը ցանկութիւն է լայնում, որ այդ բոլոր դէպքերում միջնորդները բոլորովին վերանան և ձեռնարկութիւնից օգտվողները ինքն գիւղացին և գիւղական հասարակութիւնը: Ինչ 1884 թուականին առանձին օրէնքով կար-

գադրվեց, որ գիւղական հասարակութիւններին իրաւունք տրվի վերցնել արքունական ազատ հողերը առանց աճուրդի, որի ժամանակ միշտ վնասվում է անփող գիւղացին և աշուղտութիւն է ունենում փողատէր միջնորդը: Չը նախելով, սակայն, թէ այդ և թէ կառավարչական ուրիշ կարգադրութիւններին, կեանքի մէջ մեծ մասամբ շարունակվում են տիրել նախկին վնասակար կարգերը:

Ինչքից է առաջանում այդ հակասութիւնը, ինչու բարձր իշխանութեան կարգադրութիւնները աշուղտութեամբ չեն իրագործվում կեանքի մէջ: Այդ հարցերով զբաղված են մի քանի յանձնաժողովներ, որոնք քննելով կապալառուների ցուցակը, նկատում են, որ կապալները զարծեալ մը-նացել են մասնաւոր մարդկանց ձեռքում, որ աճրախօսութիւնը շարունակվում է առաջվայ պէս, և գիւղացիների զանգատները ամենեւին չեն պակասել: Հողային կապալների հարցով զբաղված յանձնաժողովը այժմ նպատակաւորաբար է համարում առաջարկել, որ նախ կապալադրամ վերցնելու ժամանակամիջոցը նշանակվի աշնանը, հունիսից յետոյ, երբ գիւղացին նիւթական միջոցներ ունի իր ձեռքին. երկրորդ՝ կապալահողեր տրվեն առանց աճրախօսութեան և գիւղացիներից կազմված ընկերակցութիւններին, որ վերջապէս՝ նշանակվեն առանձին վերակացուներ հսկելու կապալահողերի գործի վրա: Բայց արգելք այդ կատարելագործութիւնները մտցնելուց յետոյ՝ կարողի՞ իրագործել յանձնաժողովի նպատակը և կապալները կրննեն աշխատող մարդու ձեռքը, թէ էլ օգտվողները կը լինեն միջնորդները:

Մեր կարծիքով, երկու հանգամանք կայ, որոնք արգելք են հանդիսանում նպատակաւորաբար կերպով լուծելու մեր առաջ դրած խնդիրը: Այդ հանգամանքներն են՝ նախ՝ գործադրող անձնաւորութիւնը և երկրորդ՝ պետական եկամուտների

լուծվելու: սպառնալիքներ երկու կողմից: Սօֆիան յայտնում է բարեկամներին և տառն, որ ընդունել է Սմբատեանի առաջարկութիւնը: Անան նամակ է ստանում Երազեանից, որ արգէն տուն է գնացել. նա պահանջում է, որ Անան իսկոյն տուն գնաց. Անան գնում է:

Հին գերորդ գործողութիւնը՝ երկու տարուց յետոյ, Երազեանի տանը. Անան ամուսնում է, որ չը կատարեց Արմենեանի խնդրը՝ թողնել ամեն բան և գնալ նրա հետ. սակայն միմիայնում է իրան նրանով, որ այդպէս տանջվելով գուցէ ուրիշ կանանց ազատի տանջանքներից: Նա հիւանդ է երկի սրբախառնում, սաստիկ փոխված է: Նա հարցնում է ծառայից, թէ ում հետ տուն եկաւ երեկ գիշեր իր ամուսնուհի, ծառան դժուարութեամբ պատասխանում է, թէ մի տիկնոջ հետ: Դալիս են Սօֆիան, Սմբատեան և ուսանող Անտոնով: Վերջինը յանձնում է Արմենեանի նամակը, որից երևում է, որ նա չուտով նորից վերադառնալու է: Հեռանում են: Դալիս են իրար ետեղից տալիս, Սօֆիան և արտասահմանից նոր վերադարձած Արմենեան. Անան մտնում է Արմենեանի կոնքերի վրա: Դրաման վերջանում է:

Դրամայի բովանդակութիւնը, ինչպէս տեսնում էք, հետաքրքրական է. նա շօշափում է կենսական հարցեր ծնողների ու զաւակների և ամուսնիների փոխադարձ յարաբերութիւնների մասին: Առաջին հարցը հեղինակը լուծում է արմատական կերպով, միանգամայն պաշտպանելով զաւակների անկախութիւնը: Երկրորդ հարցը, իրար չը սիրող ամուսնիների մասին, լուծված է պիէտայում ոչ այնքան արմատական կերպով: Անան ատում է Երազեանին և սիրում է Արմենեանին. Երազեանը չէ սիրում Անային, թէև գուցէ մի ժամանակ գրաւված է եղել նրա ֆիզիկական հրապարակներով, թարմութեամբ և մաքրութեամբ. նա անց է կացնում ամբողջ գիշերներ քեֆի անելով անբարոյական կանանց հետ,

[illegible]

Типографія Грузинск. Издат. Т—ва, Лорисъ-Мелик. ул. № 13